
**PSIHANALIZA EXPLICĂ
NECESITATEA ÎNFRÂNĂRII SEXUALE*)**

Mihai C. Teodorescu

Institutul Național de Medicină Sportivă
inms@cmb.ro

Voluntary inhibition of sexual impuls and sending it to the unconscious zone (jumping-up), can drive to the axiological modification of the goal into a rational and spiritual direction of hierarchies of needs, height process ascendancy sublimation. Exist a partial correspondence between genetic irrational hierarchy, of needs – according to Maslow theory - and hierarchy values, knowing that the value has a triple condition: Genetics(instinctively-biological), psyche and social. The descending sublimation has a pathologic effect about health, while as ascendancy sublimation - involved in sexual periodic abstinence with contraceptive intention - produces a cohesion a personality and an efficiency of inner power failed across schematic moral ale Supraeului.

Comportamentul femeii legat de valoarea vieții embrionului ei depinde de natura valorilor microgrupului familiei din care ea face parte, în care un loc important îl joacă valoarea iubirii de mamă aflată în strânsă legătură reciprocă cu valoarea iubirii erotice. Se știe că orice valoare are o triplă condiționare: biologică (genetic-informațională), psihică și socială. Trebuința sexuală se referă la condiția biologică, fizică, a valorii iubirii erotice. În practica vieții sociale, trebuințele nu se identifică întotdeauna cu valorile corespondente lor. În acest sens, Tudor Vianu afirmă: “Psihologia a descris adeseori fenomenul acelei tulbure apetențe sexuale, o nevoie irațională și neluminată încă de conștiința unei valori, care apare în sufletul adolescenților. Când o asemenea nevoie se declară, ea se îmbracă în forme de manifestare inaxiologice, încât propria conștiință evoluată a omului matur de mai târziu rămâne uimită de nedemnitățile obiectelor către care se îndreptau acele prime erupții ale dorinței”.¹

Prin urmare, înțelegerea rațională a valorii iubirii erotice ne arată că aceasta este o noțiune mult mai complexă decât trebuința sexuală organică ce intră în structura ei. În jurul trebuinței organice de a face sex, care este o stare de excitație corporală care vizează instinctiv, irațional, corpul partenerului ca obiect de potolire a excitației, se formează treptat, după mai

*) Comunicare prezentată la al IV-lea Simpozion Național de Istoria Psihiatriei, 20-22 mai 2004, Spitalul Clinic de Psihiatrie „Prof.Dr.Al.Obregia”, organizat de Asociația Psihiatrică Română și Societatea Română de Istoria Medicinii.

¹ Tudor Vianu, *Studii de filozofia culturii*, Editura Eminescu, București, 1982, p.53.

multe experiențe mai mult sau mai puțin reușite, dimensiunea psihologică a iubirii erotice în care imaginile și reprezentările partenerului sunt traduse în limbajul conștient al cuvintelor și proceselor de memorie integrate în gândirea, temperamentul și dinamica personalității. Legătura care se stabilește între persoanele de sex opus angajează toată ființa, întregul psihic individual, în jocul plin de bucurie al dansului, îmbrățișării și sărutului, chiar înainte de realizarea contactului sexual organic. Legătura sufletească se corelează cu legătura corporal-biologică, se întăresc reciproc prin sprijinul, ajutorul și protecția celuilalt. Sentimentul animalic al posesiunii dat de trebuința organică sexuală reprezintă o situație în care cei doi parteneri rămân ei înșiși, ca individualități distincte care se pot aliena în direcția unilaterală a mișcării lui “a avea” persoana celuilalt. Spre deosebire de egoismul posesiunii sexuale fizice, dimensiunea psihologică, sufletească, a iubirii erotice, se bazează pe “a fi împreună”, pe coapartenența heideggeriană a omului cu ființa iubită. Traiul împreună cu persoana iubită împletește trebuința sexuală cu trebuința de a fi cu celălalt, se întărește prin îndrumarea reciprocă și acceptarea partenerului în rezolvarea problemelor zilnice, ceea ce face să apară atașamentul, încrederea reciprocă și solidaritatea. Relația interpersonală a cuplului sexual constituie celula germinativă a grupului mic familial în care dimensiunea psihosocială a dragostei erotice se dezvoltă și se întărește prin ramificații interpersonale suplimentare: tată-copil, mamă-copil, care se întrepătrund cu relația interpersonală fundamentală a cuplului sexual: mamă-tată. Formarea statului marital, obținerea unei locuințe proprii reprezintă factori care întăresc dimensiunea socială a valorii iubirii erotice. Fără îndoială că formarea valorii iubirii erotice este dependentă în egală măsură de educație, de influența mediului, dar și de instinctul social al omului. Acesta este o formă a sociabilității umane pe care psihologia socială o definește ca fiind trebuința înnăscută a membrilor speciei umane de a-și satisface nevoile prin intermediul relației cu alții. Împlinirea nevoilor elementare de incluziune și afecțiune în cadrul familiei o găsim nu numai la om, ci și la alte specii animale, fiind înscrisă ca impuls inițial în echipamentul informațional al acizilor nucleici celulari (AND și ARN).

Pe de altă parte, instinctul sexual are și el un determinism genetic înnăscut, ca și instinctul social al familiei. Cu alte cuvinte, ambele instincte reprezintă expresia informației din acizii nucleici care are o natură divină (din punct de vedere teologic) și metafizică (din punct de vedere filozofic). Orientarea motivațională a celor două instincte ale iubirii erotice, sexual și social, este total diferită, instinctul sexual având un caracter individual, egocentric, iar instinctul social un caracter altruist, alocentric. Instinctul sexual este strâns legat de eul trupesc, muritor. El este condus de imboldul maximei satisfaceri a poftelor. În virtutea lui, individul caută să exploateze la maximum orice situație erotică numai în folosul său. Spre deosebire de instinctul sexual, instinctul social al familiei este o expresie a eului spiritual, nemuritor. El se opune orientării egoiste, hedonice a trebuinței organice

sexuale prin imboldul căutării celorlalți. Instinctul social al familiei se bazează pe trebuințele înnăscute de a accepta, respecta și iubi soția, soțul și copiii. Dimpotrivă, instinctul sexual se bazează pe dorința de a obține cât mai multă plăcere trupească din relația cu orice persoană de sex opus, ajungând chiar la a merge împotriva celorlalți pentru a evita frustrarea.

Așadar, formarea valorii iubirii erotice prin educația întemeierii unei familii reprezintă o motivație suplimentară a înfrânării trebuinței sexuale organice. În societatea civilizată actuală există tendința de a valoriza trebuințele în sine, pornind de la premisa ateistă și materialistă că eul individual uman este unicul absolut, unica transcendență, izvor al tuturor valorilor. Cu alte cuvinte, se neagă caracterul social al valorilor și se absolutizează subiectivismul, individualismul și relativismul lor.

Trebuința se distinge de valoare prin faptul că poate exista în sine, în baza caracterului său pur organic, fără să se ridice la înălțimea psihologică sau socială a relației interumane. Alături de trebuința sexuală, există numeroase trebuințe fiziologice care, în numeroase contexte acționale, nu se pot numi valori deoarece sunt lipsite, în respectivele împrejurări, de dimensiunile psihologice și sociale: scărpinatul, micțiunea (urina), transpirația, respirația, defecația etc. De pildă, hrana devine o valoare materială, cu o dimensiune implicit socială, numai atunci când impulsul satisfacerii ei este reglat prin excitație sau inhibiție de obiceiuri, deprinderi și influențe culturale. Chiar dacă trebuințele întemeiază dimensiunea biologică, instinctivă, irațională a valorilor, ele nu se identifică cu valorile, deoarece acestea din urmă ființează la un nivel superior și cuprinzător prin esența lor informațională de natură psihică și socială.

Oricât de adânc am coborî în istoria civilizației umane, nu aflăm nici o epocă în care omul să nu fi dorit și să nu fi găsit utilitatea, vitalitatea și legalitatea familiei ca valoare bazată pe iubirea erotică dintre tată și mamă. Aceasta se explică prin coadaptarea într-un tot unitar a instinctului sexual cu cel social în cadrul tulpinii biologice a valorii sociale a familiei. Același lucru se poate afirma și despre celelalte valori: politicul, frumosul, binele, sacrul ș.a.m.d. De pildă, valoarea politică se sprijină pe trebuința de a realiza prin voință ordinea ierarhică a relațiilor interumane. Valoarea adevărului rezultă din trebuința de a organiza experiența. Valoarea sacrului se întemeiază pe trebuința individului de a se autototaliza, ca un întreg, la coordonatele existențiale ale universului fizic, în ansamblul său, la el însuși și la mediul înconjurător. Valoarea morală se înrădăcește în nevoia de a iubi pentru a împlini coeziunea și organizarea socială. Valoarea estetică se bazează pe trebuința de a obține plăcere din acțiunea asupra simțurilor a unor stimuli ai lucrurilor îmbinați într-o alcătuire armonioasă care produc o impresie de echilibru sufletec și liniște interioară corespunzătoare categoriei de frumos.

Trebuința biologică, instinctivă, a valorii, pe care o explicăm prin trebuința materială sau spirituală specifică ei, face ca fiecare tip sau clasă de

valoare să fie adânc înrădăcinată în structura deziderativă a omului și să se fi constituit într-o epocă foarte îndepărtată, chiar dacă cuprinsul valorilor dintr-o anumită clasă (adevăr, frumos, sănătate etc.) s-a îmbogățit odată cu evoluția civilizației. Această îmbogățire nu se face prin proliferarea unor tipuri noi de valori – deoarece zestrea genetică, ADN, instinctivă, a rămas aceeași de la apariția speciei Homo Sapiens – ci prin diferențierea tipurilor de valori statornicite. Aceeași configurație genetică dată de acizii nucleici celulari determină ca la specia umană să existe o ierarhie specifică a trebuințelor căreia îi corespunde o ierarhie riguroasă a valorilor, cu toate că între trebuință și valoare există o diferență semnificativă dată de existența în cadrul valorii a unor însușiri psihice, sociale și educaționale caracteristice ei.

Într-adevăr, trebuințele catalogate în diverse ierarhii de către numeroși autori prezintă unele diferențe față de schemele ierarhiilor axiologice. De pildă, în teoria lui Maslow, trebuințele sunt împărțite de la inferior spre superior în următoarele cinci grupe: 1. fiziologice; 2. de siguranță; 3. de apartenență la microgrup; 4. de recunoaștere socială; 5. de autorealizare. Pe de altă parte, Tudor Vianu stabilește o ierarhie în care la bază așează valorile materiale: economice și vitale (fundamentate pe unele trebuințe fiziologice), urmează apoi valorile juridice și politice; superioare acestora sunt valorile spirituale: teoretice (adevărul științific), estetice (frumosul) și morale (bărbăția, cumpătarea, iubirea etc.). Rangul cel mai înalt îl acordă valorii religioase.² El arată că diferențierea valorilor în trepte sau ranguri prin care un tip de valoare servește ca mijloc pentru realizarea alteia, implicând în ea însăși un scop superior celeilalte, nu este un produs al raționamentului, ci este un dat imediat al conștiinței, aflat în însuși actul de cuprindere a valorii, dat de rădăcina ei genetică, instinctivă, irațională, exprimată prin trebuința care intră în structura ei. De pildă, valoarea economică nu poate fi un scop în sine, ci doar un mijloc pentru a atinge anumite scopuri, cum ar fi cel politic, militar etc. Nici valoarea politică nu poate fi un scop ultim, ci doar un mijloc pentru a realiza un scop spiritual: teoretic, estetic sau moral. A folosi o valoare cu rang superior în ierarhia axiologică, cum ar fi valoarea politică, pentru a obține o valoare inferioară ei, de exemplu, valoarea economică, este conștientizat totdeauna ca o substituție axiologică neîngăduită, ca o cuprindere inadecvată a valorii respective – arată Tudor Vianu. Rangul valorilor este stabilit de acizii nucleici celulari ai speciei Homo Sapiens, fiind înscris în memoria selectivă a umanității sub forma unui arhetip genetic care acționează ca o normă instinctivă de reacție a comportamentului rațional. Ierarhia valorilor reprezintă pentru gândire o finalitate intrinsecă, ceea ce îi conferă un caracter ireductibil. Tudor Vianu susține că nu este nevoie ca spiritul să treacă de la o valoare la alta, să le cântărească pe rând, pentru a stabili apoi care dintre ele este superioară celeilalte: “acela care cuprinde modestia, bunătatea și

² Tudor Vianu, Op.cit., p.75-76.

sacrificiul de sine, le cuprinde cu conștiința exactă a rangului lor respectiv, în așa fel încât cuprinderea succesivă a valorilor amintite este pentru el o ascensiune, înainte de constituirea oricărei comparații între ele.”³

Valoarea iubirii erotice ocupă o poziție mijlocie în ierarhia valorilor. Ea este superioară valorilor economice, fiziologice sau de securitate individuală, deoarece reprezintă un scop în raport cu acestea. Acela care sacrifică valorile familiei sale pentru a obține o valoare economică sau vitală, tributară unor instincte primare ale trupului, este repudiat spontan de către opinia publică. Aici se încadrează, printre altele, prostituția și libertinajul sexual. Pe de altă parte, în condiții normale, dorim ca valoarea iubirii erotice din cadrul familiei să fie un mijloc menit să ne ofere posibilitatea cuceririi altor valori, cum ar fi creșterea și educarea copiilor (valoarea iubirii filiale), care, la rândul ei, să împlinească o valoare-scop suprem cu caracter moral: binele națiunii din care facem parte. Corupția semnifică sacrificarea intereselor naționale, de pildă, prin folosirea ilicită a unor bani publici pentru a îmbogăți propria familie, ceea ce fără îndoială poate satisface unele valențe sociale ale iubirii erotice, dar cu prețul unei deformații axiologice nepermise. Nimeni nu se laudă pentru un comportament social corupt, însă este onorat și prețuit dacă renunță voluntar la un bun personal sau familial pentru a sluji comunitatea.

În această înlănțuire genetică a valorilor, pe o scară cu mai multe trepte, se observă că obținerea unor valori cu rang superior este condiționată de satisfacerea valorilor imediat inferioare, care au servit ca mijloc pentru realizarea lor. De exemplu, nu putem să întemeiem o familie, pentru a realiza pe deplin valoarea iubirii erotice, dacă în prealabil nu am obținut anumite valori materiale cu caracter economic (o locuință, un salariu corespunzător și alte trebuințe de securitate individuală). Pacea sufletească dată de crearea cuibului vieții (familia) – prin împlinirea deplină a valorii iubirii erotice – ne ajută să canalizăm propria energie pentru a cuprinde valorile corespunzătoare trebuințelor de recunoaștere socială pentru care avem înclinație: sportivă, militară, politică, juridică, medicală ș.a.m.d. Aceasta nu înseamnă că valorile materiale ar fi mai importante decât cele spirituale, deoarece ierarhia lor genetică, instinctiv-socială, rămâne aceeași, adică poziția noastră subiectivă față de înlănțuirea lor de la inferior spre superior nu se modifică, chiar dacă pentru societate, în ansamblul ei, și pentru persoana lui Dumnezeu (interiorizată în societate), purtătorii umani ai diferitelor valori rămân perfect egali între ei.⁴ Faptul că valorile materiale

³ Tudor Vianu, Op.cit., p.69.

⁴ Dimitrie Gusti afirmă că ansamblul social are nevoie în egală măsură de valori materiale (economice și vitale), politice, juridice, militare, teoretice, estetice, morale și religioase. Nu ne putem imagina o societate formată numai din zidari, cismari sau numai și numai din academicieni, politicieni etc. – acesta este principiul paralelismului sociologic caracteristic teoriei sociale a lui Dimitrie Gusti.

servesc în mod natural, firesc, la satisfacerea valorilor spirituale, superioare lor, condiționează ca procesul de sacrificare a materialității lor în vederea împlinirii unui scop mai înalt să fie însoțit de sentimentul unei înălțări și purificări spirituale.

O caracteristică definitorie a vieții sociale a omului, prin care el se deosebește de majoritatea speciilor animale, o constituie faptul că trebuințele, care reprezintă tulpina instinctivă, biologică, a oricărei valori, nu se satisfac imediat. Din punct de vedere strict psihologic, valoarea este obiectul-scop al unui act de dorință care satisface o trebuință. Aceasta declanșează un impuls care orientează selectiv activitatea spre un scop conștientizat rațional. În planul existenței umane, reale, zilnice, impulsul instinctiv care stă la baza unei valori se întâlnește cu impulsurile ce derivă din alte valori. Legăturile dintre impulsuri, obiectul dorinței lor și scopul rațional al valorilor sunt variabile, unele scopuri axiologice putând fi înlocuite cu altele, în funcție de contextul practic-social al acțiunii și de dorința subiectului. Sigmund Freud numește *sublimare* procesul de modificare a unui scop axiologic realizat prin înlocuirea obiectului dorinței cu un alt obiect. Inițial, conceptul de *sublimare* a fost atribuit exclusiv trebuințelor, însă, ulterior, a fost aplicat și valorilor, având în vedere că valoarea are și o rădăcină irațională, instinctivă care se configurează într-o trebuință specifică ei. De altfel, orice valoare reprezintă un obiect material sau spiritual care constituie un scop al unei activități sociale care satisface o nevoie de un anumit fel. Chiar dacă trebuința nu se identifică cu valoarea, deoarece există trebuințe organice fără rezonanță socială, totuși conceptul de sublimare explică nuanța axiologică pe care o poate căpăta procesul de ierarhizare a trebuințelor. Se știe că relația dintre trebuință și valoare se stabilește prin actul de dorință, care este o activare emoțională a trebuinței spre scopul ei social. Sublimarea reprezintă tocmai modificarea scopului actului de dorință, adică modificarea obiectului valorii, deseori din considerente raționale sau influențe ale microgrupului, ale modelelor culturale, ceea ce face ca o trebuință să fie înlocuită cu alta.

Psihologia împarte sublimarea în două tipuri: descendentă și ascendentă. Sublimarea descendentă se caracterizează prin faptul că valorile care ocupă o poziție superioară în ierarhia axiologică sunt reorientate și satisfăcute prin activități specifice trebuințelor corespunzătoare valorilor inferioare. În sublimarea ascendentă, obiectul unei dorințe conforme unei valori inferioare este inhibat și apoi reorientat și împlinit prin dorințe care se potrivesc unor valori superioare din ierarhia lor genetică.

Sublimarea descendentă se manifestă printr-o relaxare a voinței, asociată cu o motivație caracteristică valorilor inferioare ale trupului. Ea conduce, în ultimă instanță, la formarea factorilor de risc, care stau la baza bolilor cronice specifice civilizației contemporane: cardiopatia ischemică, hipertensiunea arterială, bolile digestive cronice, diabetul zaharat, cancerule, bolile cronice de reproducere (SIDA, sifilis etc.). Sublimarea descendentă

intervine în determinismul plurifactorial al acestor boli prin următorii factori de risc morbid care se potențează reciproc: alimentația abuzivă, sedentarismul, abuzul de alcool, de droguri, libertinajul sexual. Acești factori devin nocivi când pătrund în modul de viață cotidian prin valorizarea descendentă a trebuințelor organice și se transformă astfel în patimi ale trupului, ceea ce semnifică faptul că menirea lor naturală, firească, fiziologic-socială, este trecută pe plan secundar, căutându-se exclusiv plăcerea, atracția voluptății care ajunge să pună în umbră valorile superioare ale omului. Sfinții Părinți ai Bisericii Creștine au descris cu mult timp în urmă factorii de risc sus-menționați și au înțeles că ei reprezintă păcate, care, datorită unui mod greșit de viață, au prins rădăcini în firea noastră, adică în trup și suflet. Scriitorii bisericești (Ioan Casian, Origen) au înfățișat câte un “diavol” diferențiat pentru fiecare tip de patimă sau păcat, cuvântul “diavol” fiind interpretat în acest context în sensul metaforic care simbolizează o conduită imorală cu caracter distructiv pentru sănătate, care se înscrie pe linia unei sublimări descendente. Deseori constatăm faptul că aspirația noastră morală descoperă cumpătarea sexuală, conexată valorii iubirii erotice, numai după ce repulsia determinată de păcatul sexual și boala de reproducere a descoperit avatarurile desfrâului.

Sublimarea ascendentă reprezintă înlocuirea unui obiect al dorinței, orientat de o trebuință corespunzătoare unei valori inferioare, cu o altă trebuință integrată unei valori superioare. Valoarea nesatisfăcută, jenată de obstacolul care i s-a pus în cale prin cenzura morală, produce o tensiune psihică pasageră, după care este trimisă în inconștient – proces care este cunoscut sub numele de *refulare*. A te supune ispitei factorului de risc reprezentat de libertinajul sexual, cu alte cuvinte, a nu te învoi la păcat în sensul teologic al cuvântului, înseamnă – în limbaj medical – a refuza poftele sexuale trupești, adică a le trece în inconștient, ceea ce are un efect pozitiv asupra dezvoltării personalității sociale a omului – fapt demonstrat de psihanaliză. Dorințele sexuale nesatisfăcute, ca și tendințele neîmplinite ale oricărei patimi trupești (digestive etc.) care sunt refulate, nu se depun în structura psihică a inconștientului asemenea unor lucruri vechi, așezate nemișcat într-o magazie, deoarece au un caracter dinamic⁵, se luptă între ele asemănător unor ființe integrate ierarhic ființei supraordonate a eului nostru, adică se luptă și cu alte idei refulate ale conștiinței morale ca să revină din nou în atenția conștiinței active (vigile). Spre deosebire de impulsurile altor valori vitale corespunzătoare instinctului de conservare, Sigmund Freud arată că: “ceea ce este remarcabil în impulsurile sexuale este plasticitatea lor,

⁵ Caracterul dinamic al impulsului refulat corespunde din punct de vedere neurofiziologic unui circuit neuronal format din asocierea într-o unitate structural-funcțională a unor neuroni – celule aflate în elita informațională a organismului biologic uman – care se comportă ca un eu empiric subordonat sufletului uman care poate fi oricând inhibat sau excitat prin actele voluntare ale conștiinței.

facultatea pe care o au de a-și modifica scopul, facilitatea cu care își schimbă satisfacția într-o alta, precum și temporizarea de care sunt capabile, așa cum am văzut în cazul impulsurilor împiedicate”⁶. Asemenea conflicte subterane ale psihicului pot condiționa nevroze la persoanele cu temperament slab, mai ales la cei lipsiți de un ideal format dintr-o valoare înaltă a spiritului: morală, științifică, estetică sau religioasă, însă cei care reușesc ca prin sublimarea ascendentă, refulări repetate, să se adapteze la acest drum spinos al virtuții, își dezvoltă un nivel superior de reglare a personalității, care le permite obținerea unor performanțe în activitatea profesională și socială. În viața cotidiană, individul uman, ajuns la pubertate și adolescență, întâlnește ispita, tentația factorilor de risc ai libertinajului sexual care îl conduc deseori la păcate. Astfel, el ajunge să-și cunoască greșelile, să sufere consecințele lor și să învețe să se ferească singur de ele. Răul metafizic, reprezentat de impulsurile sexuale necontrolate, instinctive, se unește cu răul moral – păcatul sexual – pentru a genera suferința dată de boala venerică. Angoasa, teama omenească pe care o produce conflictul dintre pulsunile inconștientului (tendința la păcat sexual care este refulată) și normele rațional-științifice medicale de interdicție a păcatului îi vor permite în viitor dezinteresul liber consimțit și spontan față de plăcerile sexuale interzise.

Purtarea prezervativului în timpul contactului sexual conduce la o modificare parțială a scopului natural al actului sexual din motive axiologice medicale sau/și sociale, ceea ce face ca obiectul trebuinței sexuale a contactului organului viril cu pielea și mucoasa genitală să nu fie împlinit, deoarece se interpune o foiță de material plastic. Această trebuință sexuală neîmplinită în întregime este refulată, trimisă în inconștient printr-un impuls libidinal.⁷ În cazul abstenenței sexuale periodice, efectuate din motivație contraceptivă, impulsul sexual este în întregime nesatisfăcut. În ambele împrejurări, – purtarea prezervativului în timpul contactului sexual și înfrânarea sexuală periodică – asistăm la o creștere a energiei libidoului datorită luptei dintre propria trebuință sexuală și trebuințele corespunzătoare unor valori superioare iubirii erotice – valori care obțin câștig de cauză. Are loc un proces de sublimare ascendentă prin care ceea ce este refulat din interesul organic-afectiv al vieții conjugale, ca plăcere erotică de moment, servește la a investi cu iubire alte obiecte ale activității subiectului. Activitatea profesională poate fi prima beneficiară; apoi, noi obiecte, în fiecare zi mai numeroase, fiecare putând deveni un hobby, sunt permise în

⁶ Sigmund Freud, *Angoasa și viața instinctuală; Feminitatea*, Editura Universitaria, București, 1991, apud *Nouvelles conférences sur la psychanalyse*, Gallimard, Paris, 1936.

⁷ Libidoul este definit de Paul Popescu Neveanu ca fiind „o tendință, dorință ascunsă, energie instinctuală sau dobândită, izvorând din fondul inconștient și acționând asupra conștiinței sau comportamentului ca o pulsione sau imbold” (*Dicționarul de psihologie*, Editura Albatros, 1978, p.413).

lumea afectivă a celui care își impune voința: “ca să nu împărățească păcatul în trupul său muritor, să nu se mai supună poftelor lui”⁸, ci să înfățișeze voia lui Dumnezeu prin Duhul Sfânt.⁹ Libidoul său, inițial colorat de excitațiile sexuale ale valorii iubirii erotice sau de trebuințe organice definitorii pentru factorii de risc ai unor boli cronice (supraalimentație, sedentarism, alcoolism, tabagism ș.a.m.d.) poate fi pus atunci în slujba creativității și inteligenței capabile fiziologic să folosească în scopuri noi. Energia psihică, transferată de la scopurile inițial hedoniste întăresc adeziunea personalității la crearea unor valori superioare ale spiritului pentru care individul uman poate avea o vocație înnăscută. O serie de personalități ale vieții social-politice, cum ar fi: F.D.Roosevelt, W.Churchill, T.W.Wilson, D.Eisenhower, L.Johnson, B.Elțin ș.a.m.d. au avut o predispoziție genetică, înnăscută, pentru factorii de risc morbid care au dus la îmbolnăvirea lor. Conștienți de valoarea social-politică a individualității lor, care ființa în sine prin talentul de a conduce viața celorlalți, ca valoare centrală a sufletului lor, ei au reușit să refuleze factorii de risc morbid și să folosească impulsurile libidinale pentru a obține succes în comportamentul profesiei de politician.

În societatea arhaică, preistorică, ca și în evul mediu, civilizația era mult mai puțin dezvoltată, ceea ce favoriza presiunea condițiilor fizice și biologice ale mediului ambiant asupra oamenilor de rând. Caracterul rudimentar al uneltelor făcea ca trebuințele de hrană și securitate să fie împlinite cu prețul unor intense eforturi și refulări ale nevoilor de odihnă și distracție pentru a satisface trebuințele corespunzătoare valorilor grupului mic familial și a celorlalte valori superioare din ierarhia axiologică. Valoarea religioasă – predominantă în acele vremuri – datorită modelelor culturale și orânduirilor sociale de tip teocratic – condiționa subordonarea trebuinței sexuale valorilor de rang mai înalt ale familiei monogame tradiționale, ceea ce avea un efect benefic asupra dezvoltării personalității datorită sublimării ascendente. În cazul claselor sociale inferioare și mijlocii, – iobagii, răzeșii, plebea, oamenii liberi, ș.a.m.d. – dimensiunea biologică a valorii iubirii erotice se împlinea în mod satisfăcător: frustrările impulsului sexual nu erau numeroase deoarece căsătoriile se oficiau la o vârstă mult mai tânără ca în prezent, iar: “recăsătorirea avea aproape forța regulei.”¹⁰ Cu toate că Biserica agreea destul de puțin o a doua sau a treia căsătorie, totuși, ea nu le era categoric ostilă – afirma Marc Bloch.¹¹

Prin urmare, la majoritatea populației refulările frecvente și repetate ale pulsionilor legate de trebuințe fiziologice și de securitate erau asociate cu

⁸ Noul Testament, *Epistola către Romani*, cap.6, verset 12.

⁹ Ibidem, verset 13.

¹⁰ Marc Bloch, *Societatea feudală*, vol.1, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1996, p.143 apud *La société féodale. La formation des liens de dépendance*, Editions Albin Michel, Paris, 1939.

¹¹ Ibidem.

o împlinire compensatorie a trebuinței sexuale și a valorii iubirii erotice – ca valoare importantă a microgrupului familial.¹²

Nu același lucru se poate spune despre elita conducătoare din societățile vechi – antice și feudale – în care fiecare familie din clasa socială privilegiată avea la dispoziție o armată de servitori. Aceasta făcea ca valorile lor materiale legate de trebuințele fiziologice (hrană, îmbrăcăminte, încălțăminte etc.) sau de securitate, confort, să nu fie refulate și să nu influențeze câtuși de puțin energia pozitivă a libidoului. În schimb, principiile de comportament ale nobilismului au încercat să înlăture sau să minimizeze dimensiunea biologică, instinctivă, a valorii iubirii erotice din cadrul familiei și să mărească compensator dimensiunea psihică și socială a acestei iubiri pe baza unor argumente pur raționale. Nu exista un scop sentimental fixat în prealabil, al unei potriviri sexuale a membrilor cuplului familial sau, cel puțin, al unui atașament psihic interpersonal, ci exclusiv principii considerate de necontestat: o căsătorie însemna împăcarea unor rivalități, un tratat de pace sau o ascensiune în ierarhie, îmbogățire sau obținerea unor valori politice, juridice, militare etc. Trebuința sexuală, transformată în valoare a iubirii erotice (prin empatie și sinteză psihică cu partenerul), era refulată, frustrată sau împlinită ilicit prin relația de adulter. Deseori se renunța la adulter și la valoarea iubirii erotice atunci când în suflet apărea o cauză finală, adică un scop social pentru care subiectul avea înclinație nativă, talent, de pildă: valoarea politică sau militară, estetică ș.a.m.d. – scop pe care îl prețuia și nu îl putea atinge decât prin logica rațională implicată în principiile formale ale unei căsătorii din interes. Tensiunea psihică produsă de împiedicarea de a obține ceva ce instinctul sexual îi spunea că îi aparține, îi genera o stare de suferință, trăire anxios-conflictuală, care prin voința impusă cu ajutorul rațiunii, prin forța psihică a valorii spirituale, era trimisă în inconștient prin procesul numit refulare. Aici angaja o creștere a energiei libidoului pentru împlinirea valorii cu o poziție superioară în ierarhia axiologică față de valoarea iubirii erotice – valoare pentru care avea o zestre ereditară sau genetică și-i orienta scopul vieții, reprezentând din punct de vedere teologic acei “talantși”¹³ dați de Dumnezeu omului ales de El.

În timpul evului mediu creștin, modelul cultural al frustrării valorii iubirii erotice a fost asociat constrângerii politice de tip totalitarist

¹² De pildă, în societatea feudală, oamenii erau mult mai rari, iar pământul arabil din care satul își scotea hrana era mult mai întins decât în zilele noastre. Până și în orașele cele mai însemnate existau multe spații virane, grădini și terenuri cultivate. Așadar, valorile familiale legate de reproducerea speciei umane erau mai importante atunci decât acum, inclusiv procesul de subordonare a trebuinței sexuale valorilor iubirii erotice, a îngrijirii copiilor și a celorlalte valori ale grupului mic familial.

¹³ Noul Testament – Biblia, *Evangelhia după Matei*, cap.25, versetele 14-30.

caracteristică guvernelor teocratice. În multe state feudale, femeile, care practicau prostituția sau chiar adulterul, puteau fi închise, înlănțuite sau ucise. Mărirea energiei libidoului produsă de refulările sexuale intense și repetate au condus însă la o înflorire a valorii estetice pe care nu o mai găsim în societatea contemporană. În acele vremuri, se întâmpla deseori ca frustrările trebuinței sexuale să fie orientate în direcția satisfacerii mascate, deghizate, a valorii iubirii erotice sub forma relației de adulter (și nu de libertinaj sexual, homosexualitate sau alte perversiuni ca în prezent), ceea ce a inspirat creația unor capodopere ale literaturii, picturii și muzicii universale. În epoca totalitarismului creștin au înflorit sculptura, arhitectura, poezia, teatrul; au apărut școlile și curentele estetice.

Academicianul Mihail Ralea afirma că stilul baroc, rococo și Louis XV au apărut în statele europene cu autoritate monarhică absolutistă. Cultura Occidentului european interpreta persoana lui Dumnezeu în mod exclusiv prin aspectul său exterior ființei umane și naturii în general, ca pe un Transcendent care creează în mod tranzitiv și ordonă, conduce prin trezirea unor sentimente de înfiorare și frică față de sancțiunea aplicată pentru nerespectarea normelor Sale, inclusiv a celor care încalcă castitatea și virtutea în relațiile sexuale. Găsim această poziție a constrângerii exterioare a Transcendentului față de adulter și libertinaj sexual în Scriptura iudaică, Biblia creștină și Coran. Fără îndoială că frustrările erotice asociate cu deplasarea energiei libidoului spre valorile superioare ale spiritului uman – adevăr, bine, frumos și sacru – pot avea un efect favorabil asupra dezvoltării personalității în cele trei laturi ale sale: biologică, psihică și socială. Dar acest lucru se împlinește în toată plenitudinea sa atunci și numai atunci când refulările trebuinței sexuale și sublimarea ascendentă a valorii iubirii erotice se face prin actualizarea normelor de comportament în fapta socială pe baza trăsăturilor de conținut ale normelor și nu pe baza aspectelor exterioare, formale și abstracte ale Scripturii sau legilor sociale totalitariste. Ideea asocierii prezervativului cu abținerea sexuală periodică reprezintă un exemplu elocvent al realizării virtuții prin actualizarea normelor de comportament sexual în fapta socială pe baza unor însușiri de esență a valorii iubirii erotice și a sănătății reproductive. Refularea produsă de această metodă contraceptivă direcționează energia libidoului spre valorile superioare ale sufletului. Ea se bazează pe credința în Dumnezeu, mijlocită de rațiunea științifică medicală, cu alte cuvinte se bazează pe o teologie naturală care înțelege ierarhia genetică a valorilor ca o ierarhie instituită de un Logos interiorizat omului și reprezentat de esența informațională a acizilor nucleici celulari (AND și ARN). O asemenea motivație a contracepției – prin asocierea abținentei sexuale periodice cu prezervativul – corespunde unei filozofii a religiei și științei medicale care este unică și valabilă moral-obiectiv pentru toată diversitatea ritualurilor teologice monoteiste actuale, deoarece este conformă exigențelor unei Minți obiective și independente de mințile individuale, având o dublă natură: este în același

timp transcendentă față de materia, ființa și mintea individuală și totodată immanentă materiei, ființei și eului uman. Persoana lui Dumnezeu ne apare astfel ca o putere interioară omului și sistemului social-ecologic uman, un Supraeu freudian, care, prin energia volitiv-morală a comuniunii dintre abținerea sexuală periodică și prezervativ, poate asigura autoreproducerea optimă a divinității din structura social-ecologică umană fără efecte perturbatoare – asemănător modului în care aceeași divinitate asigură autoreproducere în alte structuri reale ale naturii: atom, moleculă, celulă ș.a.m.d. pe baza unor legi interne ale energiei structurilor de autoreproducere analoage din punct de vedere metafizic cu legile morale ale planificării familiale.